

## TEKNOLOGİYANIN BİZNESİN İDARƏ EDİLMƏSİNƏ TƏSİRİ

*Ələsgərov Nurlan Əfqan oğlu  
Mingəçevir Dövlət Universiteti*

Texnologiyanın biznesin idarə edilməsinə təsiri son dövrlərdə böyük olmuşdur və biznes proseslərini optimallaşdırmaqla məhsuldarlığı və rəqabət qabiliyyətini artırır. Texnologiya, xüsusən də süni intellekt və robot texnologiyaları biznes proseslərini avtomatlaşdırmağa imkan verir. Bu, əməliyyatların daha tez və dəqiq yerinə yetirilməsinə, iş yükünün azaldılmasına və insan resurslarından daha səmərəli istifadə edilməsinə imkan verir. Avtomatlaşdırma ilə əmək xərcləri azalır və iş proseslərində baş verə biləcək insan problemləri minimuma endirilir.

Texnologiya biznesin aparılmasının əsas vasitəsinə çevrilib. Effektiv avtomatlaşdırma daha ətraflı məlumat analitikası, müştəri təcrübəsinin təkmilləşdirilməsi və təhlükəsizliyin təmin edilməsi kimi üstünlükləri ilə texnologiya bizneslərə sürətlə dəyişən bazar şərtlərinə cavab verməyə imkan verir. Bu, uyğunlaşmanı və rəqabət üstünlüyü əldə etməyi təmin edir.

Müasir dövrdə texnologiyanın biznesin idarə edilməsinə təsiri böyük və çox yönlüdür. Texnologiya inkişafı, xüsusilə də Sənaye 4.0 texnologiyaları şirkətlərin idarəetmə, əməliyyat və rəqabət strategiyalarında ciddi dəyişikliklər yaradır. Texnologiya sayəsində şirkətlər real vaxt rejimində böyük həcmdə məlumat toplayıb təhlil edə bilirlər. Böyük məlumat analitikası vasitəsilə müəssisələr müştəri davranışı, bazar tələbi və istehsalın səmərəliliyi kimi parametrləri daha ətraflı təhlil edərək strategiya qərarlarının qəbulunu təkmilləşdirir. Əsasən, proqnozlaşdırıcı analitika vasitəsilə potensial problemləri əvvəlcədən müəyyən etmək olar, nəticədə idarəetmə qərarları daha çevik və daha effektiv qəbul edilir [1].

Texnologiyanın inkişafı rəqəmsal transformasiyanı sürətləndirir, biznesin qeyri-maddi əməliyyat modellərindən rəqəmsal platformalara keçməsinə səbəb olur. Bu, müəssisələrə müştərilərlə daha sıx əlaqələr qurmağa və bazar dəyişikliklərinə daha tez uyğunlaşmağa imkan verir. Rəqəmsal platformalar vasitəsilə satış, müştəri xidməti və daxili əməkdaşlıq kimi əməliyyatlar daha çevik şəkildə həyata keçirilir. Texnologiya müştəri təcrübəsinə fərdiləşdirməyə imkan verir. CRM sistemləri müştəri davranışını izləmək vasitələri və avtomatik cavab texnologiyaları vasitəsilə müəssisələr müştərilərin fərdi ehtiyaclarını daha yaxşı qarşılaya və müvafiq xidmətlər təklif edə bilər.

Sosial media, mobil proqramlar və botlar vasitəsilə müştərilərlə interaktiv əlaqə qurmaq, onların suallarını tez cavablandırmaq və təcrübələrini daha rahat və daha sürətli etmək mümkündür. Kiber təhlükəsizlik texnologiyaları məlumatın qorunması üçün mühüm tədbirlər və şərtlər təklif edir.

Blockchain texnologiyası bəzi hallarda informasiyanın müdaxiləyə qarşı daha davamlı olmasına kömək edir və informasiya axınında etibarlılığı təmin edir. Bu səbəbdən texnologiyaya qoyulan investisiya müasir biznes üçün uzunmüddətli uğurun və inkişafın əsasını təşkil edir. Texnologiya robotik proseslərin avtomatlaşdırılması (RPA), süni intellekt (AI) və IoT kimi alətlər vasitəsilə istehsal və əməliyyat proseslərini avtomatlaşdırmağa imkan verir. Bu, insan resurslarına ehtiyacı azaltmaqla səmərəliliyi

təmin edir və eyni zamanda istehsal proseslərinin etibarlılığını artırır. Avtomatlaşdırma həm də işçilərin təhlükəsizliyini təmin etməklə potensial riskləri minimuma endirir. Texnologiya müştəri təcrübəsini mükəmməlləşdirmək üçün CRM (Müştəri Münasibətlərinin İdarə Edilməsi) sistemləri və fərdiləşdirilmiş marketing alətləri təqdim edir. Bu sistemlər bizə müştəri ehtiyaclarını və üstünlüklərini daha yaxşı anlamağa kömək edir. Müştəri xidmətlərinin avtomatlaşdırılması, məsələn, botlar və avtomatik cavab sistemləri müştərilərin suallarını tez cavablandırmağa və xidmət keyfiyyətini yaxşılaşdırmağa kömək edir [2].

Bulud texnologiyaları və əməkdaşlıq platformaları sayəsində müəssisələr daha çevik fəaliyyət göstərə bilər. Bu onlara global bazarlarda daha asan rəqabət aparmağa, yerli və beynəlxalq müştərilərə xidmət göstərməyə imkan verir. Bundan əlavə, rəqəmsal transformasiya vasitəsilə texnologiyaya uyğunlaşan şirkətlər dəyişikliklərə daha çevik reaksiya verir və rəqabət üstünlüyü əldə edirlər. IoT və blockchain texnologiyaları avadanlıq zəncirini izləməyi və idarə etməyi asanlaşdırır. O, texnologiyaya avadanlıqların istənilən tərəqqisini izləməyə və logistik prosesləri daha səmərəli etməyə kömək edir. Blokçeyn texnologiyası həmçinin avadanlıq zəncirində şəffaflığı artırır, saxtakarlığın qarşısını alır və məlumatın etibarlı axınını təmin edir.

İnsan resurslarının idarə edilməsində avtomatlaşdırma və ədədi resurslardan istifadə heyətin inkişafını və səmərəliliyini təmin edir. İşçi performansını təhlil edərək, işçilərin inkişafı və təlim ehtiyaclarını daha dəqiq müəyyən etmək olar. Süni intellekt texnologiyaları vasitəsilə işçilərin motivasiyasını artırmaq və iş mühitini optimallaşdırmaq üçün təhlillər də aparılır. O, qərarların qəbulunda məlumatın dəqiqliyini və sürətini təmin edir. Süni intellekt və maşın öyrənməsi sayəsində mürəkkəb və çox yönlü məlumatlar asanlıqla təhlil edilə bilər. İdarəetmədə proqnostik analitika gələcək riskləri qabaqcadan müəyyən etməklə strateji qərarların effektivliyini artırır.

Texnologiya vasitəsilə rəqəmsal platformalarda marketing kampaniyaları genişləndirilir. Məhsul və xidmətlərin geniş auditoriyaya paylanması sosial media və rəqəmsal reklam kanalları vasitəsilə daha effektiv edilir. Rəqəmsal bazarı təhlil edərək şirkət brendin əlfəcinini rəsmiləşdirir və müştərilərlə daha dərin əlaqələr qurur.

Texnologiyanın təsiri ilə biznesin idarə edilməsi yalnız istehsal və əməliyyatların səmərəliliyini artırmayacaq, həm də müştərilərlə əlaqələri, çevikliyi və qərar qəbul etmə qabiliyyətini artırır. Bu xüsusiyyətlər texnologiyanın tətbiqi ilə daha mükəmməl nəticələrə və uzunmüddətli iqtisadi inkişafın təmin edilməsinə səbəb olur. Buna görə də, biznesin idarə edilməsində texnologiyanın tətbiqi daxili proseslərin səmərəliliyini artırmaqla yanaşı, biznesə strateji üstünlüklər əldə etməyə və müştərilərlə əlaqələrini gücləndirməyə imkan verəcək, onun davamlı inkişafı üçün möhkəm zəmin yaratmasını təmin edir [3]. Bu yanaşma həm daxili, həm də global səviyyədə iqtisadi inkişafı dəstəkləməklə uzunmüddətli perspektivdə daha möhkəm və güclü biznes mühiti yaradır.

#### Ədəbiyyat:

1. Laudon K. C., Laudon J. P. Management Information Systems: Managing the Digital Firm. *Pearson*. 2020.
2. Porter M. E., Heppelmann J. E. How Smart, Connected Products Are Transforming Competition. *Harvard Business Review*. 2014. №92(11). P. 64–88.

3. Davenport T. H., Harris J. G. Competing on Analytics: The New Science of Winning, 2007.

## **ÖLKƏDƏ ƏRZAQ MƏHSULLARI İLƏ TƏCHİZATIN DAYANIQLILIĞI BAXIMINDAN RİSKLƏRİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ**

*Nəsimova Arifə Carı qızı  
Mingəçevir Dövlət Universiteti*

Ərzaq təhlükəsizliyi bütün insanların yaşamaq üçün zəruri olan ərzaq məhsullarına iqtisadi çıxışının təmin olunması, sağlamlığın və fəal həyat təminatının qorunub saxlanması, cəmiyyətin inkişafının əsasıdır. Eyni zamanda əhalinin etibarlı ərzaq təminatı həm də hər bir ölkənin iqtisadi sabitliyinin və sosial dayanıqlılığının başlıca şərti, dövlətin kompleks təhlükəsizliyinin, o cümlədən iqtisadi təhlükəsizliyinin tərkib hissəsi olmaqla, iqtisadi, xüsusilə aqrar siyasətin əsas hədəfidir. Bu səbəbdən cəmiyyətin hər bir üzvünün əsas ərzaq məhsullarına olan tələbatının tam ödənilməsi üçün davamlı olaraq müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi vacib şərtlərdən biridir.

Ərzaq kompleksinin təminatı dayanıqlı iqtisadi inkişafın strategiyasının yaradılması, funksiyaları və idarə edilməsi ilə fərqlənən sektorial vahidlərinin gerçəkliyinin əsasında təhlil edilir. Məntiqi baxımdan ərzaq kompleksinin xarakterinə uyğun olaraq qloballaşma şəraitində ərzaq məhsullarının kompleks və dayanıqlı formada yaradılmasına səy göstərilməlidir. Məsələyə konstruktiv yanaşsaq, ərzaq məhsullarının dayanıqlı inkişafı milli ərzaq təminatı siyasəti baxımından da aktualıq kəsb edir. Dayanıqlı ərzaq kompleksinin yaradılması elmi əsaslandırma baxımından məzmunca bir-birindən fərqlənən aşağıdakı anlayışlarını özündə birləşdirir:

- əhalinin ərzaq təminatının ödənilməsi anlayışı;
- istehsal-texnoloji əsaslarla ərzaq emalı məhsullarının keyfiyyəti anlayışı;
- ərzaq kompleksinin inkişafının dayanıqlı və ixracyönumlüyünün təminatı anlayışı;
- əhalinin maddi-resurs potensialını keyfiyyət faktoruna uyğunlaşdırma anlayışı və s.

Elmi düşüncə tərzini göstərir ki, dayanıqlı inkişaf sferası dinamikdir, ölkənin iqtisadi strategiyasına uyğun dəyişkənliyə məruz qalır. Ölkədə baş verən institusional dəyişkənliklərə dayanıqlı inkişafın reaksiyası önəmli gerçəkliklərdən sayılır. Ərzaq kompleksi dinamik olduğu üçün artım sürəti ilə tərəqqi arasındakı gerçək yanaşma dayanıqlı inkişafın özü üçün mühüm reallıqdır. Artım sürətinin tərəqqisi ərzaq kompleksin miqyasının keyfiyyətə artırılmasına yönəldilməsinin mühüm şərtlərdən biridir.

Bu o deməkdir ki, ərzaq kompleksində daxili məhsulun real həcmi keyfiyyətə uzunmüddətli artım meylinə reaksiya verir. Kapital yığılı baxımından ərzaq kompleksinin dayanıqlı inkişaf konsepsiyası istehsal sahələrinin realizasiyası fəaliyyətindən alınan gəlirlərinin artırılmasına əsaslanır. Gəlir faktoru əslində ərzaq məhsullarının bazar iqtisadiyyatında mövqeyi və potensialın səviyyəsi ilə tarazlaşır. Odur ki, xammal resurslarından ərzaq məhsulu istehsalı baxımdan optimal səviyyədə